

LUDWIG VAN BEETHOVEN

– DRAMATIČNI »TONSKI PESNIK«

Veselošolci ste zagotovo že slišali za Beethovna. Morda se sprašujete, ali ni to skladatelj, ki je ime dobil po psu bernardincu iz serije filmov. In ali je bil njegov najljubši sadež res *ba-na-na-naaa* (poslušaj 5. simfonijo ...).

V nemško govorečih deželah so ga poimenovali »tonski pesnik« (Tondichter), saj glasba zanj ni bila le zabavna igra tonov, ampak glo-

boko osebna izpoved in tonska govorica. Navkljub tragični življenjski usodi nam njegova dela govorijo o veselju in ljubezni do življenja, Boga in narave ter o viziji bratstva med ljudmi. Glasbeno dediščino stilov in zvrsti klasicističnih predhodnikov je genialno preoblikoval in s svojimi stvaritvami postavil zglede za skladatelje obdobja romanticizma. Velja za najpogosteje izvajanega inštrumentalnega skladatelja vseh časov in je avtor evropske himne.

Letos praznujemo 250. obletnico njegovega rojstva, zato se bomo v nadaljevanju seznanili s skladateljevim življenjem in delom ter glasbenim svetom

njegovega časa. Vi pa ne zamudite priložnosti, da obiščete katerega od mnogih koncertov v »Beethovnovem letu«.

A potem ti nisi edini Beethoven?

EDINSTVENI VZORNIK KASNEJŠIM RODOVOM

Beethovnova glasba daje vtis, da je neposreden izliv njegove notranjosti.

Verjetno si že doživel, da je poslušanje odlične glasbe močno vplivalo na tvoje razpoloženje. Glasba zmoro človeka razvedriti, mu dati nove moči, ga spodbudi k razmisleku, iz njega naredi boljšega človeka. Zaradi takšne izjemne moči Beethov-nove glasbe se je nanj kot na vzornika sklicevalo največ kasnejših skladateljev. Ustaljene glasbene oblike mu je uspelo napolniti z novo močjo in silnim izrazom. Vsaka skladba je edinstvena, izžareva del njegove močne osebnosti in globokih čustev, pri tem pa v nas prebujata »neskončno hrepenenje«. To so značilnosti, ki so neizbrisno zaznamovale glasbenike in glasbeno občinstvo romantičnega 19. stoletja.

BEETHOVNOV OPUS

»Opus« je izraz, ki označuje seznam umetnikovih del. V glasbi se uporablja kot oznaka za oštevilčenje dela posameznega skladatelja v kronološki razvrstitvi. Ista številka opusa lahko pomeni skupino več majhnih ali velikih del, lahko pa je oznaka za eno samo glasbeno delo. Sistem razvrščanja del po številkah je bil uveden konec 17. stoletja. Kratica op. (zapišemo na primer: sonata »V mesečini«, op. 27, št. 2) pa je v uporabi od 18. stoletja naprej. Beethovnov opus zajema: 9 simfonij, 11 orkestralnih uvertur, 5 klavirskih koncertov, violinski koncert, »trojni« koncert, opero *Fidelio*, oratorij *Kristus na Oljski gori*, glasbo h gledališkim igram, mašo *Missa solemnis* (slavnostna), *Mašo v C-duru*, 32 klavirskih sonat, »Diabelijeve variacije« in več drugih variacij, 16 godalnih kvartetov, 9 klavirskih triov, klavirski kvintet, sonate za violončelo in klavir, množico drugih komornih del, arije, pesmi za glas in klavir.

OČETOVA ŽELJA: IMETI »ČUDEŽNEGA OTROKA«

Beethoven se je rodil 16. decembra 1770 v nemškem mestu Bonn, ki leži ob reki Ren. Oče Johann je bil glasbenik, pevec v dvornem ansamblu, dedek pa vodja glasbenikov na knežjem dvoru. Po zgledu mladega Mozarta je tudi Ludwigov oče želel vzgojiti čudežnega dečka, ki bi družino rešil finančnih skrbi, zato je začel sina že v rosnih letih glasbeno poučevati. A očetove učne metode so bile zelo

krute in nasilne in načrt mu ni v celoti uspel. Večkrat je moral mali Ludwig sredi noči vstati, da bi vadil klavir ali svoje znanje predstavil očetovim pivskim kolegom. Če se je le malo zmotil, je bil hitro tepen. Le po čudežu se mu glasba ni uprla. Oče ga je kot malo čudo hotel predstaviti bogatemu občinstvu na koncertih. Navedel je, da je sin dve leti mlajši, kot je bil v resnici, da bi požel več občudovanja.

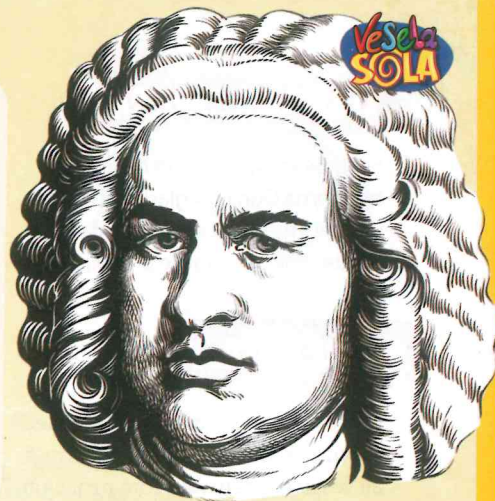

Bonn v Nemčiji je rojstno mesto Beethovna.

GLASBENO ŠOLANJE

V času Beethovnovne mladosti otroci še niso pridobivali glasbenega znanja v javnih glasbenih šolah. Premožnejše družine so plačevale glasbene učitelje za pouk na domu. Revnejši otroci so imeli ponekod možnost, da so si bivanje in šolanje v cerkvenih zavodih prislužili z glasbenim sodelovanjem pri obredih. Pri tem so pridobili osnovna teoretična in izvajalska glasbena znanja. Otroci iz glasbenih

družin, tak je bil tudi Ludwig, so bili prvega glasbenega pouka deležni od svojih očetov, kasneje pa so se obrti/umetnosti učili pri kakšnem bolj uveljavljenem skladatelju. V Beethovnovem primeru je bil to v domačem mestu najprej dvorni organist C. G. Neefe, ki mu je omogočil študirati glasbo J. S. Bacha, ki je Ludwiga globoko očarala. O baročnem vzorniku je izrekel misel: »Ne Potok (nem. Bach), ampak Morje bi se moral imenovati.«

Johann Sebastian Bach.

ČE BI OSTAL VIOLIST ...

Svojo poklicno pot je mladi Ludwig začel kot violist v orkestru bonnskega volilnega kneza. Viola je altovsko glasbilo iz družine violin, nekaj večje od violine. Notni zapis za violiste je poseben v tem, da je zapisan v c ključu (ne v violinskem g ključu ali basovskem F ključu). Viole so znotraj orkestra ali komornih zasedb zelo pomembne za oblikovanje

zvočne polnosti godalnega zvoka, običajno pa nimajo vodilne vloge. Morda gre tu iskati vzrok, da je nastala množica vicev, ki »slavijo« izvajalske (ne) spretnosti violistov. S takšnimi šalami na svoj račun bi se verjetno moral sprijazniti tudi Beethoven, če ne bi še pravočasno »pobegnil« na glasbeno šolanje na Dunaj.

Zakaj so violistovi prsti podobni strelji? Odgovor: Nikoli ne »udarijo« dvakrat na isto mesto.

UČITELJ JOSEPH HAYDN

Pri sedemnajstih letih je dobil Beethoven možnost, da bi pouk nadaljeval na Dunaju pri Mozartu. Žal se je moral zaradi bolne matere že po dveh tednih vrniti domov. Zato je več Mozartovega znanja osvojil ob lastnem študiju njegovih skladb kot osebno iz ust starejšega genialnega kolega. Pri 21 letih se je Beethoven vrnil na Dunaj, da bi študiral pri »očku« Haydnu, ki je takrat s koncertnima turnejama po Angliji doživel svoje največje uspehe. Beethoven je očitno menil, da stari skladatelj svojega znanja ni delil dovolj radodarno, zato se je na skrivaj, da Haydna ne bi užalil, učil še pri drugih dunajskih učiteljih. Ostal je na Dunaju in se ni več vrnil v rojstno mesto.

Voščena lutka avstrijskega skladatelja Josepha Haydna

KLAVIRSKA KARIERA

Beethoven si je v prvem desetletju bivanja na Dunaju v glasbenih krogih ustvaril ime predvsem kot briljanten pianist. Poleg tega se je preživljal še

s komponiranjem domače glasbe za plemiče in z glasbenim poučevanjem njihovih otrok (predvsem hčera). Uspel si je pridobiti bogate mecene, ki so mu

omogočili dokaj lagodno življenje. Na svojih nastopih je kot solist izvajal lastne klavirske koncerte, sonate, pa tudi veliko improviziral na znane glasbene teme.

KDO JE VIRTUOZ?

Naziv virtuoz izvira iz latinske besede »virtus«, ki pomeni vrlino, odličnost ali večščino. S tem nazivom označimo izvajalca, čigar obvladovanje inštrumenta je na tako izjemni ravni, da z njim občinstvu »vzame dih«. Med virtuozii na glasbilih lahko iz 18. stoletja in prve polovice 19. stoletja izpostavimo kot mojstrskega organista J. S. Bacha, med violinisti pa gotovo izstopajo Antonio Vivaldi, Giuseppe Tartini (rojen v Piranu!), Louis Spohr in Niccolò Paganini, ki je zaigral tudi po 12 not v sekundi. Največja »gneča« je bila v romantičnem 19. stoletju med pianisti. Na eni strani so Mozart, Beethoven, Franz Liszt in Frédéric Chopin, ki so tudi kot skladatelji dali neprecenljiv prispevek k razvoju romantične umetniške glasbe. Drugo stran predstavlja množica nastopačev

Priljubljena akademsko izobražena glasbenika hrvaških in slovenskih korenin 2Cellos

s plehkim nastopaštvom, ki je bilo bližje cirkuški predstavi kot umetnosti. Ko so mladega Liszta predstavili Beethovnu, ki je bil takrat sicer že skoraj gluh, je v mladeniču prepoznal njegov potencial in preroško naj bi napovedal: »Tvoja usoda bo, da boš mnogim prinesel

veselje in radost, in to je največja sreča, ki jo lahko dosežemo.«

Tudi v sodobnem času poznamo klasično šolane virtuozee, ki klasično glasbo tako kot pop zvezdniki približujejo širokim množicam: npr. 2Cellos, violinistka Venessa Mae ali pianist Lang Lang.

KLASICIZEM / KLASIČNO

Beethoven pomeni most med sklepnim obdobjem glasbenega klasicizma in začetki romanticizma. Beseda »klasično« označuje nekaj, kar nam je lahko za vzor, izkazuje trajno vrednost, je popolno. Obdobje »klasicizma« v umetnosti druge polovice 18. stoletja in začetka 19. stoletja je iskalo zglede v klasičnih delih starogrške umetnosti,

v uravnoteženem razmerju med obliko in vsebino umetniškega dela. Vzor je bila plemenita enostavnost in jasne linije, kot jih najdemo v naravi. Klasicizem je glasbeni slog v evropski resni glasbi. Glasbo, ki je s klasicizmom dosegla enakovredno razmerje med vsebino in obliko, so skladatelji usmerjali k naravni preprostosti, sproščenosti in optimizmu.

GLASBENI KLASICIZEM

med ok.
1750-1827

oživitev
antičnih
idealov

naravna
sproščenost,
optimizem

Dunajski
klasiki

L. van
Beethoven

J. Haydn

W. A.
Mozart

Glasbenemu klasicizmu je najznačilnejši pečat dala velika trojica dunajskih skladateljev: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart in Beethoven. V 19. in 20. stol. je glasba »dunajskih klasikov« postala klasičen ideal, kar je bilo ustvarjeno pred njimi, pa se šteje za »staro« glasbo.

OBDOBJA BEETHOVNEVEGA USTVARJANJA

ZGODNJE (do 1802): osvajal je glasbeni jezik svojega časa (najprej pod vplivom Mozarta in Haydna) in iskal lasten izraz. Značilna dela: zgodnje sonate in godalni kvarteti, klavirska koncerta 1–2, prvi dve simfoniji;

SREDNJE, ZRELO (1802–1816): samostojen in edinstven ustvarjalec. Značilna dela: klavirske sonate do op. 90, simfonije 3–8, opera *Fidelio*, oratorij, uverture, violinski koncert in klavirski koncerti 3–5, godalni »kvarteti Razumovskega«;

POZNO (po 1816): razmišljujoča in ponotranjena glasba (razmišlja o sebi). Značilna dela: zadnjih 5 klavirskih sonat, *Diabelijeve variacije*, zadnji godalni kvarteti (op. 127–135), 9. simfonija, *Missa solemnis*.

KLAVIRSKÉ SONATE

Klavir je bil Beethovnov najbolj intimen inštrument, klavirsko igro je revolucionarno obogatil v izrazu in tehniki. To se najbolj kaže v 32 klavirskih sonatah, poleg klavirskih koncertov paradni zvrsti klasicističnega pianističnega repertoarja. Očara nas lahko pestrost značajev, zaradi izrazne moči in doslej nepoznane kompleksnosti so jih imenovali »intimne klavirske simfonije«. Odkrival je zvočne možnosti novega klavirja s klavirci (ko so mnogi še prisegali na čembalo).

Klavirsko sonato v cis-molu, op. 27, št. 2, ki jo je izdal pod imenom *Sonata quasi una fantasia*, kasneje pa so ji dodali poetični vzdevek »V mesečini«, je Beethoven leta 1802 posvetil svoji 12 let mlajši učenki grofici Juliji (Giulietti) Guicciardi, v katero je bil v tistem času tudi zaljubljen. A ona se je že naslednje leto poročila s potomcem ene od slovenskih (kranjskih) plemiških rodbin, skladateljem baletov Wenzlom Robertom Gallenbergom.

OPERA NA DUNAJU V BEETHOVNEVEM ČASU

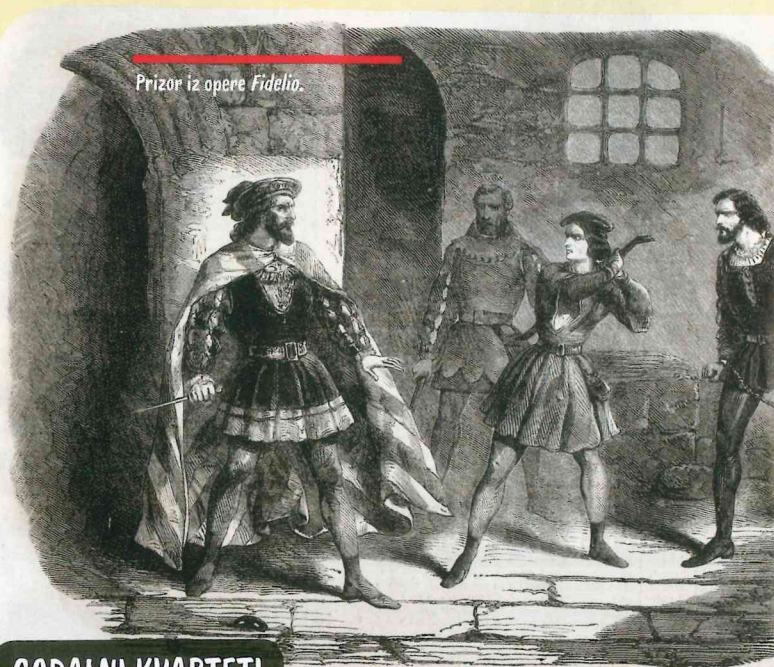
Ob Beethovnovem prihodu na Dunaj v novembru 1792 je v prestolnici ob Donavi stoto uprizoritev doživela opera Čarobna piščal (Die Zauberflöte). W. A. Mozart je s to svojo poslednjo opero tik pred smrtjo doživel veliko zadoščenje. V bistvu gre za zvrst nemške opere, a skladatelj je v delu revolucionarno prepletel tudi elemente italijanskih in francoskih opernih tradicij ter vključil veliko simbolnih pomenov. Konec 18. stoletja je operna zvrst morda izgubljala svoj pomen v primerjavi z vedno večjimi izraznimi možnostmi simfonične in komorne glasbe.

Opera Čarobna piščal velja za najpogosteje izvajano Mozartovo opero. Opera pogosto bogati repertoar opernih gledališč.

BEETHOVNOVA OPERNA EDINKA

Beethoven je večkrat začel snovati operne projekte, a le enega je pripeljal do konca. Njegova edina opera *Fidelio* je doživela prvo (neuspelo) uprizoritev jeseni leta 1805, v skrajšani in predelani obliki jo je spet predstavil spomladi naslednjega leta, uspeh pa je doživela šele tretja različica iz leta 1814. Ustvarjanje operne umetnine je bilo zanj težko delo. Bolj je bil domač v instrumentalni glasbi, imel pa je tudi izredno visoke zahteve do opernega libreta. Zato je kmalu opustil vse druge operne načrte. Besedilo *Fidelio*, s prvotnim naslovom *Leonora ali Triumf zakonske ljubezni*, pa mu je omogočalo izpostaviti lastne visoke ideale: žrtvujoča se zakonska ljubezen reši junaka, človečnost in svoboda zmagata v boju s tiranijo.

Prizor iz opere *Fidelio*.

GODALNI KVARTETI

S pojmom godalni kvartet poimenujemo:

- komorno godalno zasedbo, ki jo sestavljajo 2 violini, viola in violončelo,
- večstavčno skladbo, napisano za to zasedbo.

Zvrst godalnega kvarteta se je oblikovala v 2. polovici 18. stol., najprej predvsem za ljubiteljsko

zasebno muziciranje v plemiških in meščanskih salonih. Kot domača inteligentna zabava je bilo igranje v kvartetu v izobraženih krogih nadvse popularno skozi celotno 19. stol. in še čez. Že zgodnji Beethovnovi kvarteti (op. 18, leta 1800) so prinašali novo svežino, kasneje pa je začel pisati »simfonije za štiri godala«, s katerimi je pred velik izziv postavil tudi najboljše poklicne godalce.

Godalni kvartet je glasbena zasedba, ki sestoji iz štirih godal - najpogosteje dve violini, viola in violončelo.

TRAGIČNA IZGUBA SLUHA

Po letu 1796 se je začel Beethoven, verjetno zaradi ene od prebolelih otroških bolezni, sluh opazno slabšati. Najprej mu je le občasno šumelo v ušesih, postopno pa je slišal vedno manj. Po letu 1820 ni slišal praktično nič. Pri 44 letih je moral nehati

nastopati, sporazumeval se je s sporočili v beležnicah in s širšo publiko z glasbo. Njegovi sogovorniki so morali kričati, da bi jih lahko razumel, in za boljšo komunikacijo je uporabljal različne »ušesne trobente«.

BEETHOVNOVA OSEBNOST

Čeprav je v starejših letih dajal vtis ljudomrzneža, je bil v svojem bistvu velik humanist. Njegov družinski čut se je pokazal že v mladosti, ko je še mladoleten namesto zapitega očeta prevzel skrb za družino in mlajša brata.

Težilo ga je, ker se mu je zaradi igre usode značaj spremenil, okolica pa tega ni razumevala. V pismu se je izpovedal: »Božanstvo, ti gledaš z višin v mojo notranjost, ti jo poznaš, ti veš, da domujeta v njej ljubezen do

ljudi in nagnjenje k dobrotljivosti.« In še: »Moje srce in moj duh sta bila od otroških let za nežno čustvo dobrohotnosti.«

USODO PREMAGAL S SIMFONIJO

V letu 1808, v zelo ustvarjalnem obdobju, je Ludwig ustvaril dve čudoviti simfoniji. *Simfonija št. 5*, »Usodna«, na samem začetku prinaša enega najbolj znanih glasbenih motivov celotne glasbene zgodovine. Štiritonski motiv »Ta-ta-ta-aaaam«, ki se takoj ponovi ton nižje, je skladatelj opisal z besedami: »Tako usoda trka na vrata.«

V dramatičnem prvem stavku in v nadaljevanju simfonije skladatelj bije boj s temo usode (»Spoprijel se bom z usodo, ne bo me premagala«), ki se v spremenjeni podobi pojavi v vsakem od štirih stavkov. Usoda ga ne bo dotokla. Skozi skladbo spremljamo pot »skozi noč do dne«, iz temačnega uvodnega c-mola do C-dura v zaključnem

Finalu, ko zmagoslavno zadonijo tudi pozavne, prvič uporabljene v simfonični (neoperni) glasbi. *Šesta simfonija*, »Pastoralna«, so v glasbo preлита občutja ljubitelja podeželske narave. Simfonija ima 5 stavkov, ker je v običajno zaporedje štirih simfoničnih stavkov skladatelj med scherzom in sklepnim stavkom vključil še dramatičen prikaz poletne nevihte. Čeprav je stavkom dodal naslove s prizori iz življenja na deželi, ima sam razvoj glasbenih misli prednost pred neposrednim »tonskim slikanjem«.

Glasbena »šala« in glasbena šala

Že v drugi od svojih simfonij je mladi Beethoven na mestu tretjega stavka, kjer je bil v navadi na starem plemiškem tridobnem plesu temelječi *menuet*, dal prostor bolj svobodnemu in razigranemu *scherzu*. To je postalo običajno v večini njegovih kasnejših stvaritev ter bilo za zgled sodobnikom in naslednikom. Svobodni umetnik je bil v dneh francoskega revolucionarnega vrenja zagovornik meščanskega duha, čeprav je bil finančno odvisen predvsem od »zapršenega« plemstva. »Scherzo« pa v italijanščini, iz kate-re poimenovanje izvira, pomeni »šala«, izvajalska oznaka »scherzando« pa »šaljivo«.

SIMFONIJE

Beethovnovе simfonije niso več pisane v serijah (npr. po šest hkrati v eni izdaji), ne po naročilu. Vsaka prinaša edinstveno in neponovljivo umetniško doživetje. Ustvarjal ni z lahkoto, ampak je osnutek neke teme tudi dvajsetkrat spremenil, brusil, pilil domisleke, dokler se med seboj niso spojili v celoto simfonije. Prvi dve simfoniji sta še pod vplivom Haydna in Mozarta, naslednjih šest je nastalo v njegovem zrelem obdobju ustvarjanja, kjer že lahko opazimo značilnosti romantike: poudarjena čustvenost, individualnost in programskost (prikaz vsebine iz življenja ali narave). So znatno daljše od simfonij 18. stoletja. Simfonični orkester je razširil z dodatnimi trobilci in od 5. simfonije dalje kot prvi vanj vključeval nove instrumente, ki so jih pred njim v orkestru uporabljali le v opernem gledališču: pozavne, piccolo flavto, kontrafagot, dodatna tolkala. Deveta pripada zadnjemu ustvarjalnemu obdobju. V njej je med prvimi ustvarjalci, gotovo pa z največjim vplivom na naslednike, instrumentalno simfonijo povezal s človeškim glasom in péto besedo.

Skladatelj pa je ustvaril tudi nekaj pravih glasbenih šal. Ena od njih se je posmehovala njegovemu prijatelju violinistu Ignacu Schuppanzighu (Župančiču). Ta je v zrelih letih postal tako debel, da je le s težavo prišel po stopnicah do Ludwigovega stanovanja v 4. nadstropju. Skladatelj je njegovi hibi posvetil skladbico za zbor in tri soliste »Hvalnica debeluhu« (Lob auf den Dicken), ki se začne z besedami: »Župančič je en lump. Kdo ne pozna tega debelega trebuha, napihnjene oslovske glave?...«

Nastop Moskoveškega državnega simfoničnega orkestra, zaigrali so Beethovnovо glasbo.

1. simfonija (1800): zgleduje se po klasicističnih vzorcih (Haydn, Mozart)
2. simfonija (1803): živahna, tretji stavek prvič poimenuje Scherzo
3. simfonija (1805): »Eroica«, junaška, 50 minut, zelo obsežen prvi (sonatni) stavek
4. simfonija (1807): radostna, elegantna, s spevno melodiko v Mozartovem stilu
5. simfonija (1808): »Usodna«, s temo usode, »skozi noč do dne«, povečan orkester v Finalu
6. simfonija (1808): »Pastoralna«, narava v tonih, za 19. stol. zgled programske simfonije, 5 stavkov
7. simfonija (1813): vesela, polna življenja, s poudarjenimi ritmičnimi učinki
8. simfonija (1814): z najbolj klasicistično jasno obliko
9. simfonija (1824): »Zborovska«, vključuje Odo radosti z zborom in pevskega solisti v zadnjem stavku

9. SIMFONIJA

Še preden je Ludwig zapustil rojstni Bonn, je imel v načrtu uglasbitev odlomka iz Ode radosti (nem. An die Freude), pesnitve nemškega književnika Friedricha Schillerja. K tej ideji se je še večkrat vračal, na koncu jo je uglasbil v sklepnem stavku svoje zadnje simfonije. To delo je s svojo globino, prepleteno-

stjo glasbenih misli, dramatičnostjo, obsežnostjo (traja 70 minut) in sporočilnostjo postalo svetilnik prihodnjim rodovom. V skladu s svojimi ideali je skladatelj izbral tiste odlomke iz pesnitve, ki govorijo o ljubezni do »večnega nebeškega Očeta« in o med-

Celotna 9. simfonija je veliko simfonično slavlje. sebojnem bratstvu človeštva v veselju. Še kako aktualno sporočilo tudi za današnji čas!

ODA RADOSTI: EVROPSKA HIMNA

Herojska simfonija »Eroica« in Napoleon

Beethoven, ki se je navduševal nad idejami francoske revolucije, je upal, da bo Napoleon človeštvo popeljal v novo dobo svobode, enakosti in bratstva. Zato je dramatično simfonijo v zanosu najprej poimenoval po velikem vojskovodji – »Bonaparte«. Ko pa je pozneje izvedel, da se je dal Napoleon oklicati za cesarja, je v jezi to posvetilo na naslovnici rokopisa prečrtal in dodal bolj splošno oznako »komponirano v počastitev spomina velikega moža«. Glavna glasbena tema simfonije je junaška oseba, ki se znajde v različnih situacijah, se bori, vidi jo v različnih podobah, na koncu kot velikega zmagovalca.

Beethoven je leta 1823 v sklepnem stavku 9. simfonije uglasbil pesem Oda radosti, ki jo je leta 1785 napisal Friedrich von Schiller. Leta 1972 je Svet Evrope sprejel Beethovnovi temo Ode radosti iz zadnjega stavka 9. simfonije (v orkestrski priredbi avstrijskega dirigenta Herberta von Karajana) za svojo himno. V letu 1985 so jo voditelji držav EU sprejeli tudi za uradno himno Evropske unije. Zaradi množice jezikov na ozemlju Unije za himno velja le Beethovnova melodija brez besedila. Himna tako nagovarja samo v univerzalnem jeziku glasbe. Besedilo »Radost, od Boga edina hčerka ti Elizijaska! ...«, ki ga tudi šolski zbori pogosto izvajajo, torej ni sestavni del himne.

Himna predstavlja Evropo v širšem smislu, njene vrednote in ideale svobode, miru in solidarnosti. Schillerjevo pesniško besedilo Ode radosti izraža idealistično vizijo bratstva celotnega človeštva, vizijo, ki jo je Beethoven z njim goreče delil.

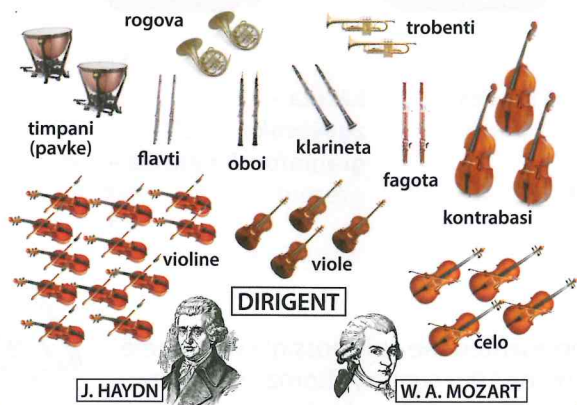
RAZVOJ ORKESTRA

Primerjajmo baročni orkester (1. pol. 18. stol.), klasicistični orkester (konec 18. stol.) in zasedbo orkestra, kakršno je predvidel Beethoven za izvedbo 9. simfonije. V drugi polovici 18. stol. se je občutno povečalo število godalcev v orkestru, običajna je postala raba rogov in pavk (timpani), na novo sta se priključila klarineta. Beethoven je orkester razširil z dodatnimi rogovi in od 5. simfonije dalje kot prvi vanj vključeval nove instrumente, katere so pred njim v orkestru uporabljali le v opernem gledališču: pozavne, malo flavto (pikolo), kontrafagot in dodatna tolkala (veliki boben, činele, triangel). V baroku in zgodnjem klasicizmu je orkester vodil čembalist ali prvi violinist, že na začetku 19. stol. pa se je utrdila vloga samostojnega dirigenta z dirigentsko paličico taktirko.

BAROČNI ORKESTER 1720–1740

KLASIČNI ORKESTER ok. 1780–1790

BEEHTOVNOV SIMFONIČNI ORKESTER 1824 (9. simf.)

9 Dragoceni »Beethoven« v Ljubljani

Filharmonična družba (Philharmonische Gesellschaft), leta 1794 v Ljubljani ustanovljeno združenje glasbenih poznavalcev in ljubiteljev, je v letu 1819 izvolilo Beethovna za svojega častnega člana. Dne 15. marca 1819 so mu posredniki na Dunaju izročili diplomu s častnim članstvom, kot znak »polnega svojega najgloblje občudovanja«. Skladatelj se je nekaj tednov kasneje odzval z zahvalnim pismom, v katerem je zapisal, da zna ceniti priznanje za svoje »neznatne« zasluge v glasbeni umetnosti, in obljubil, da bo v znak hvaležnosti poslal »eno svoje, še neobjavljeno delo«. O morebitnem

»neobjavljenem delu« nato ne vemo nič, v notni arhiv Filharmonične družbe pa je prišel prepis skladateljevega rokopisa 6. simfonije (skladatelj je na naslovnico sam z rdečo dopisal »Sinfonia pastorale«) iz leta 1808, z Beethovnovimi lastnoročnimi pripisi. To partituro danes hranijo v zbirki Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Dragoceno pismo pa je bilo v želji po izboljšanju finančnega stanja Glasbene matice v prvi polovici 20. stoletja prodano

v Švico in ga zdaj hranijo v arhivu muzeja Beethoven-Haus v njegovem rojstnem mestu.

Prepis Pastoralne simfonije, ki ga od leta 1948 hrani Glasbena zbirka NUK-a

THE CONCERT

A concert is a live musical performance in front of an audience. A performance is usually carried out by a musical ensemble like an orchestra, a choir or a band. It may also be carried out by a single musician. Such performance is called a recital. Concerts are held in different settings, for example, in small nightclubs, concert halls, parks and various buildings and sports stadiums.

Match the words with the pictures. Use the vocabulary.

AN ORCHESTRA

A BAND

A RECITAL

A CHOIR

VOCABULARY

prireditev – a performance
izvajalec – a performer
glasba – music
orkester – an orchestra

glasbena skupina – a musical ensemble, a band
zbor – a choir
koncert – a concert
dvorana – a hall

kaseta – a tape
zgoščenka – a CD
gramofonska plošča – a record

Before the invention of the sound recording a concert represented the only possible way where people could listen to the musicians playing. At the end of the 19th century Thomas A. Edison invented an audio recording machine which could record sound and also play it. His invention enabled music to be recorded. Later, this machine was replaced by better and more modern inventions.

Which of the following objects are used for audio recordings?
Name them. Use the vocabulary.

PIONIRSKI DOM

Jaz sem že vpisana.
Kaj pa ti?

KONZERT

Ein Konzert ist eine öffentliche Musikveranstaltung. Ein Konzert kann ein Interpret darbieten, dann heißt es ein Rezital oder eine eine Musikgruppe, z. B. ein Orchester, ein Chor oder eine Band. Sie finden in verschiedenen Milieus, in kleinen Nachtclubs, in Konzertsälen, in Parks, in Mehrzeckräumen pder Sporthallen statt.

Verbinde die Wörter mit den Bildern. Das Wörterbuch hilft dir.

DAS ORCHESTER

DIE MUSIKGRUPPE

DAS REZITAL

DER CHOR

WÖRTERBUCH

priveditev – die Veranstaltung
zvajalec – der Interpret
glasbena skupina – die Musikgruppe

glasba – die Musik
orkester – das Orchester
zbor – der Chor
koncert – das Konzert
dvorana – der Saal

kaseta – die Kasette
zgoščenka – die CD
gramofonska plošča – die Vinyl Platte, die Schallplatte

Vor der Erfindung des Soundtracks konnte man nur auf Konzerten Musiker spielen hören. Am Ende des 19. Jahrhunderts hat Thomas Alva Edison den Phonographen erfunden, der später mit verbesserten Erfindungen ersetzt wurden.

Welche von den unteren Gegenständen sind Tonträger? Benenne sie. Das Wörterbuch hilft dir.

KULTURNO - UMETNIŠKI PROGRAMI
TUJI JEZIKI IN KULTURE
WWW.PIONIRSKI-DOM.SI

VPISI 2019

OGLASNO SPOROČILO

1. S KATERIM INŠTRUMENTOM JE BEETHOVEN ZAČEL SVOJO POKLICNO POT?

- a. Z violo
- b. Z violino
- c. S klavirjem

5. KOLIKO SIMFONIJ JE NA SEZNAMU BEETHOVNOVIH DEL.

- a. 6
- b. 9
- c. 7
- d. 12

5. KDO JE NAPISAL PESNIŠKO BESEDILO ODE RADOSTI.

- a. Schiller
- b. Bach
- c. Beethoven

2. PREČRTAJ VSILJIVCA

6. DRŽI ALI NE DRŽI

Pesniško besedilo Ode radosti je napisal Beethoven.

DRŽI

NE DRŽI

3. PRAVILNO POVEŽI

4. DRŽI ALI NE DRŽI?

Mozart

Bach

Beethoven

Haydn

Beethoven je svojemu prijatelju posvetil skladbico za zbor in tri soliste »Hvalnica suhcu«.

DRŽI

NE DRŽI

4. DRŽI ALI NE DRŽI

2. PRAVILNO POVEŽI

Baročni orkester

6 kontrabasov

Klasicistični orkester

1 kontrabas

Beethovnov simfonični orkester

3 kontrabasi

Beethoven je moral pri 44 letih prenehati nastopati zaradi izgube sluha.

Še več zanimivosti o geniju te čaka na učni poti na www.veselasola.net.

NE DRŽI

1. KATERA BEETHOVNOVA SIMFONIJA IMA NAJBOLJ KLASICISTIČNO JASNO OBLIKO?

- a. 3. simfonija.
- b. 6. simfonija.
- c. 8. simfonija.

3. PREČRTAJ VSILJIVCA

2 klarineta

triangel

činele

čembalo

ŠOLSKO
TEKMOVANJE BO
11. 3. 2020,
DRŽAVNO PA 8.
4. 2020.

Izpolni preizkus in ga pošlji na naslov: Vesela šola, Mladinska knjiga Založba, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, s pripisom **Februarska VŠ.**

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od staršev oziroma skrbnikov, ki s podpisom dovoljuje, da jih posreduješ in sodeluješ v nagradni igri. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo **6. marca 2020** izžrebali nekaj srečnežev, ki jih čakajo nagrade. Imena nagrajencev bodo v tednu dni po žrebanju objavljena na www.veselasola.net, kjer so objavljena tudi pravila nagradnih iger.

IME IN PRIIMEK VESELOŠOLCA .....

NASLOV .....

PODPIS STARŠEV .....

RAZRED

4-6

7-9

(OBKROŽI)

FEBRUARSKO TEMO O BEETHOVNU SMO PRIPRAVILI:

Peter Grum Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete UL; Pionirski dom (angleški in nemški del); Matej De Cecco (ilustracija); Manca Švara (oblikovanje); Vera Jakopič (lektoriranje); Rebeka Tomšič (urednica).

Fotografije in risbe: Peter Grum in Sutterstock. Pri izpeljavi celotne zasnove letošnje Vesele šole nam pomagajo Abanka, Telekom Slovenije in Zavarovalnica Triglav. Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 50, št. 05 (februar 2020).